

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Migel Elkoro Ansola Asurtza

*Elgeta, Gipuzkoa
(1924-2017)*

Aurkibidea

Biografia

Goimendi auzoko Asurtza baserrian jaio zen eta gurasoak ere auzo berekoak ziren biak. Sei anai-arrebatan bigarrena zenez, ume-umetatik baserriko lanak egitea tokatu zitzaion. Eskolan auzoan bertan ibili zen, lehenbizi osabarekin eta geroago Valentzian neskame egondako lehengusinarekin. Baserria Elgeta partean egon arren, Eibarrerako joera zuten, baserritik hurbilago geratzen zitzaielako. Ezkongabea da eta elkarrizketan berarekin bizi diren Miren arrebak eta Jose Luis koinatuak ere hitz egiten dute tarteka.

Zintak

ELG-031

- **Proiektua:** Deba Eskualdeko Ahotsak - Elgeta.
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Mendicute, Josu
- **Data:** 2008-04-18
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

ELG-032

- **Proiektua:** Deba Eskualdeko Ahotsak - Elgeta.
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Mendicute, Josu
- **Data:** 2008-04-18
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV

ELG-066

- **Proiektua:** Gipuzkoako zuhaizti motzak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirre 'Marron', Jose Ramon - Aragon Ruano, Alvaro
- **Data:**
- **Iraupena:** 27 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Gipuzkoako Foru Aldundia

Pasarteak

1. Mutikotako lanak baserrian

- **Erref:** ELG-031/003
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:03:08. **Bukatu:** 00:04:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Mutikotan aitonari laguntzen zion baserrian ardiak zaintzen edo ittulan. "Ittulan" egitea zer den azaltzen du. Lau behi eta 50 ardi inguru izaten zituzten. Ardiek izaten zituzten lanak. Esnea Eibarrera saltzen zuten.</p>

2. Eibarrera jeneroa saltzera eta eroatera

- **Erref:** ELG-031/004
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:04:49. **Bukatu:** 00:06:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Bizimodua Eibarren egiten zuten, bertara joaten ziren jeneroa saltzera eta eroatera eta. Esnea saltzera egunero jaisten ziren Eibarrera.

Transkripzioa

-Guk probabilitadiaz eukitzen genduan esna Eibarrera saltzeko, guk bizimodua Eibarrera eitten gendun. Elgetakua izen arren, Elgetara ba aiuntamentura edo Pazkuakua eittera edo holako gauzetara Elgetara, baiña ostian bizimodua Eibarrera; ezer bazeuan ortu-gauzarik edo saltzeko edo; esna diarixo, esniakin diarixo Eibarrera.

-Zein bajatzen zan esniakin, ama edo?

-Batzuetan ama ta hurrengo geu ta. Errekauak ein bihar zienian ama, harek jakintzen zaban etxian ze falta zan, ta errekaurik ez zeuanian ba mutikuak.

-Eta ze, astuakin bajatzen ziñaten?

-Astuakin, bai.

-Ta bezeruak eukiko ziñuzten. Fijuak edo?

-Bai-bai, fijuak, fijuak.

-Beste arrebaren batekin bajatzen ziñan edo bakarrik?

-Arrebiakin be bai. Hau be ibiltzen zan eta. Hurrengo, neguan edurra zanian eta neu jeneralian edurra zanian esniakin. Orduan egunak goorruak izeten zian. Holan.

3. Larunbatean egiten zuten aste osorako ogia

- **Erref:** ELG-031/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:06:04. **Bukatu:** 00:07:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Ogia egiten zuten etxean. Normalean larunbatean egiten zen aste osorako ogia. Gerra denboran errota itxi egin zituzten eta Bergarara joaten ziren hamabostean behin Errotaerdikora.

Transkripzioa

-Ogirik eitten zenduen etxian?

-Ogixa bai, bai. Nik hamabi urte nekazela gerria urten eban, ta errota aurretik zeuan, hau jaio zan urtian errota ta indarra ipiñi zian Goimendixan, Ibarrolan. Zuk badakizu nun dauan. Ta gero ba gerra denporan prezintau in zittuen horrek erroto eta. Eta gero faten giñan Bergarara Erroterdikora hamabost egunetik hamabost egunera. Lenenguan ba bezerixia hartu artian fan eta eiñ artian egoten giñan, baiña gero hamabostian-hamabostian fijo faten giñan. Fan eta eruandakua hustu ta kargau uruna ta etxera. Ta etxian ogixa.

-Zenbatero eitten zenduen ogixa? Egunero ez...

-Ez, astian. Astian, zapatuan, normalmente zapatuan aste guztirakua, ogixa.

-Domekan ondo eukitzeko...

-Bai. Domekan freskua egoteko. Bai.

4. Babak eta gaztainak egunero

- **Erref:** ELG-031/006
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:07:21. **Bukatu:** 00:09:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Baba jaten zuten egunero. Baserrian beti egoten zen zerbait jateko. Gaztainak ugari batzen zituzten eta 4-5 hilabeteen egunero jaten zituzten, batean erreta eta bestean egosita. Gaztainak kontserbatzeko ilbeheran buelta ematen zitzaaien.

Transkripzioa

-Ze jaten zenduen orduan? Ze jaten zan basarrixan?

-Basarrixan normala ba babia. Gaur babia ta bixar babia ta etzi be babia ta; atzo be bai ta falta izaten ez zanian pozik. Hoixe.

-Baserrixetan baiña goserik ez zan pasauko, ezta, eongo zan zeoze.

Ez. Beti agertzen zan zeoze, patatia edo berduria edo, hau edo hori beti. Esnia kalera eruaten zan baiña ostian beti azia edo porrua edo lekia edo, zeoze beti agertzen zan eta. Gaztaiña berriz burdika gaztaiña, hasi Domu Santuetan edo lehentxuao eta ia sasoe honetara artian gaztaiña akaberaik barik. Holakotxe pillia eukitzen gendun eta hari konserbatzeko eitten gendun ilbeheran buelta emon. Ilbeheria badakizu zer dan? "Menguante"
-Ilbeheria, bai.

-Hari bueltia emun, bestela geldi-geldixan erne itten zan gaztaiña; konserbatzeko ba buelta emuten jakon. Ta guk ba lau bat hillabetian edo bostian gaztaiña eunero. Batian erreta ta bestian egositta. Horretan amakin ez giñan ondo arreglatzen, erreta gehixao gastatzen zan, ta guk erreta jatia nahi ta amak egositta ipintzia nahi gutxiaokin pasatzeko; ta holan ibiltzen giñan.

-Erreta zeaittik gastatzenzan gehixao, gustorago jaten zenduelako?

-Erreta gustorao. Bai. Holakotxe gauzak.

5. Ilargiaren eragina baserriko lanetan

- **Erref:** ELG-031/007
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:09:18. **Bukatu:** 00:11:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

<p>Lehen ilargiari asko begiratzen zitzaion baserriko kontuetarako. Simaurra ilbeheran ateratzen zen, bestela berotu egiten da eta. Sutarako egurra ere ilbeheran botatzea komeni da.</p>

Transkripzioa

-Lehen ilargixari inportantzia haundixa emoten jakon baserriko lanetarako?

-Bai, bai, hoixe. Esan dotsutena [...], eta gero ganauei azpizak, ximaurrak atartzeko be "menguante", ilbeheria hobia izaten zan, bestela berotu itten zan, ilbarrixan berotu itten da gauzia.

-Eta esaten dabe arbolak botatzeko...

-Bai. Sutarako egurra bota bihar bazan be ba ilbeheran, bestela ilbarrixan bota ezker holako egur bat ipiñi bai sutan eta han sua ta hamen atzetikan ura urtetzen otsan.

-Bai, e?

-Bai. Sua hamen eta hamen atzetikan ura ilbarrixan botatakua bazan.

-Humedadia edo...

-Bai, bai.

6. Auzoko eskola; eraztuna euskaraz hitz egitearren

- **Erref:** ELG-031/008
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 00:11:09. **Bukatu:** 00:14:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Eskolan lehenbizi auzoko kantuan ibili zen osabarekin eta gero, osaba hil zenean, Valentzian neskame egondako lehengusina bat izan zuen irakasle. Bi komunio egiten ziren ziren orduan: handia eta txikia. 12 urterekin komunio handia egin zuen urtean gerra hasi zen eta hantxe bukatu zen bere eskola. Dominga lehengusinarekin gaztelaniaz ikasten zuten eta euskaraz hitz egiten zuenari eraztuna jartzen zioten seinaleztat.

7. Gaztelania ikastea beharrezko

- **Erref:** ELG-031/009
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:14:36. **Bukatu:** 00:15:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Lehen jendea kanpora joaten zen gaztelaniaz ikastearren. Auzoko Ibarrola baserrikoa Gasteizera eraman zuten gaztelaniaz ikastera. Beste baserri batekoak neskame erdalduna ekarri omen zuen etxera gaztelaniaz ikastearren.

8. Txondorra egin zuten Arraten; ikazgintzaren inguruko azalpenak

- **Erref:** ELG-031/011
- **Iraupena:** 0:04:25. **Hasi:** 00:19:25. **Bukatu:** 00:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Lehen karea egiten zen ia baserri guztietan, ongarri modura erabiltzeko. Ikatza ere egiten zen. Migel bera ere ibilia da ikatza egiten. Lau gizon ibili ziren ikatza egiten Arraten. Txondorra nola prestatzen den. Arratz baserrira aulestiar batzuk etorri ziren eta haiek txondorraren "su-etxia" desberdin egiten zuten.

9. Ikatza egindakoan nola atera; ikatz-zakuak; erabilera

- **Erref:** ELG-031/012
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:23:50. **Bukatu:** 00:27:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Ikatza egindakoan apurka-apurka ateratzen zen hoztuz joan ahala. Hortz bakar bat erabiltzen zuten ikatza ateratzeko. Neurri desberdinetako txondorrak egiten ziren; batzuetan 200 zaku ikatz ateratzen zituzten. Egurra ez da erretzen, egosi egiten da eta zatiak osorik geratzen dira. Ikatz-zakuak. Ikatza gero Eibarren tailerretara saltzen zuten. "Tenplia" ateratzeko erabiltzen zuten tailerretan ikatza.

10. Karea ongarritzat sororako

- **Erref:** ELG-031/013
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:27:22. **Bukatu:** 00:28:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Karea soroan ongarritzat erabiltzen zen. Karea harri bereziarekin egiten zen. Behean sua egin eta erre egiten zen. Irteten zen karea uretan sartutakoan hauts bihurtzen zen. Karea eta satsa lurrarentzat ongarri onenak.

Transkripzioa

-Lehen esan dozu karia eitten zala; ta karia zetarako erabiltzen zan?

-Karia ba solua meioratzeko, abono moduan.

Anaia: -Harrixa erre bai, harri espezial bat izaten da, eta suakin. Lehen esan douna, izaten zan tubo bat moduko bat, ezta, lurrian indda, ta behian itten jakon labia, ta handik azpittik egurra sartu ta harrixa bihurtzen zan karia. Zuri-zuri indda geratzen zan ta ha karia harri baten modukua, ezta, baiña uretan sartu ta fuu!, karburak itten daben moduko efetua itten zeban, apurtu itten zan. Ta ha izaten zan sororako oso abonua ona. Ze hori jeneralian abostuan botatzen zan soruan,.

-Bai, garixak ebaittakuan.

-Zan lurrantzako oso abonua ona.

-Harek mamarruak eta...

-Satsa ta karia. Satsa izaten da "estiércol". Ha ta haria solora bota ezkerio e...

11. Karobi motak

- **Erref:** ELG-031/014
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:28:39. **Bukatu:** 00:31:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Migel bera ere ibilia da karegintzan. Gaztandola baserri inguruan egin zuten karea. Lehenbizi karobia egin behar izaten zen, labe antzekoa. Bi motatako karobiak egoten ziren. Honen inguruko azalpenak.

12. Karobiak 6-7 metroko altuera izaten zuen

- **Erref:** ELG-031/016
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:32:19. **Bukatu:** 00:34:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Karobi batzuei goitik bota harria eta egindakoa behetik ateratzen zitzairen. Era hortako karobiek ez zituzten egun asko behar, etengabe egiten ari ziren eta. Karobiak 6-7 metroko altuera izaten zuen eta aldapa handia zegoen lekuan egin behar izaten zen goitik harria eta egurra sartu ahal izateko. Txondorrek ere 3-4 metroko altuera izaten zuten.

13. Gariarekin ordaintzen zen errenta

- **Erref:** ELG-031/018
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:37:22. **Bukatu:** 00:39:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Errenteroak ziren Azurtza baserrian eta errentaren zatirik handiena garitan ordaindu behar izaten zuten. Baserri gehienetan horrela egiten zen errentaren ordainketa. Gerora, piskanaka, dirutan ordaintzen hasi ziren, baina gariaren balioa kontuan izanda.</p>

14. Gariaren inguruko lanak

- **Erref:** ELG-031/019
- **Iraupena:** 0:04:19. **Hasi:** 00:39:00. **Bukatu:** 00:43:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Garia eta artoa ziren labore garrantzitsuenak. Abereentzat pagatza eta bestelako belarrak egiten ziren. Azaroan erein eta uztailean jasotzen zen garia. Otsail aldera "hesixa" pasatzen zitzaion, "erpillak" kentzeko eta lurra berdintzeko. Lurra ontzeko gatza edo ardi simaurra botatzen zen. Garia ebakitakoan azaoak egiten ziren. Auzolanean lan egiten zuten. Baserri batzuetan goizago heltzen zen garia, kokapenaren arabera.

15. Lurreta auzolanean

- **Erref:** ELG-031/020
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:43:19. **Bukatu:** 00:45:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Lurreta ere auzolanean egiten zen. Lurra lantzean piskanaka behera egiten zuen eta behera joandako lurra berriz gora ekarri behar izaten zen. Hasieran katean lan egiten zuten lurrez betetako banastak elkarri pasatuz eta gerora polearekin.

16. Gari-jotzea "txanketian"; garia garbitzea

- **Erref:** ELG-031/021
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:45:12. **Bukatu:** 00:48:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Gari-jotzea ere auzolanean egiten zen. Gazteak zirenean "txanketian" egiten zen gari-jotzea: harri-losa baten gainean jotzen zuten garia. Gero makinan garbitu egin behar izaten zen alea. Makinak etorri aurretik haizetan jarrita banatzen zituzten alea eta alkozta. Garia garbitzeko makina.

17. Garia kutxetan

- **Erref:** ELG-031/022
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:48:25. **Bukatu:** 00:49:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Garia kutxetan gordetzen zen. Kutxa bakoitzean zenbat anega sartzen zen jakiten zen, eta kutxak betetakoan gutxi gorabehera jakiten zuten zenbat gari zegoen.

18. Lexikoa: erpilla, hesixa, aria

- **Erref:** ELG-031/023
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:49:38. **Bukatu:** 00:52:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

"Erpilla" zer den azaltzen du: soroan egiten diren lur-tontorrak. Haiek "hesixarekin" berdintzen ziren. "Hesixa" nolakoa izaten zen. Garia ebakitakoan area pasatu behar izaten zen, belarrak kentzeko. Area nolakoa izaten zen.

19. Opor garaian (uztaila-abuztua) lan gehien baserrian

- **Erref:** ELG-031/024
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:52:12. **Bukatu:** 00:52:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Uztaila eta abuztua izaten ziren lan gehien izaten zuten hilabeteak, gari-jotzea hasi eta arbiak erein artekoa.

20. Gaztandola baserrira boletara

- **Erref:** ELG-031/026
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:54:24. **Bukatu:** 00:55:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

<p>Mutikotan Gaztandolara joaten ziren boletara. Eitzako lehengusuak Munikolara joaten omen ziren bola-jokora.</p>

21. Auzoko soinujolearentzat dantzako dirua batzen

- **Erref:** ELG-031/027
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:55:52. **Bukatu:** 00:57:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Goimendi auzoan nagusi eta gazte denak elkarrekin ibiltzen ziren. Auzoko batek soinua jotzen zuen eta harekin ibilita omen dago dantzako dirua batzen, Elgetako plazan, Kandelario egunez. Txakur handia ordaintzen zen piezako. Batutako dirua soinujolearentzat izaten zen.</p>

22. Soinujoleak Elgetako plazan

- **Erref:** ELG-031/028
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:57:46. **Bukatu:** 00:59:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Kandelario Eguna
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Kandelario eguna beti ospatzen zen Elgetan eta Goimendiko soinujolea egoten zen egun horretan. Soinujolearen anaia, Lucio, arotza zen eta eskailera antzeko bat egin zion haren gainean jotzeko. Urte batean, hiru soinujole egon omen ziren: Eugenio Ubera, Larrabiltxokoa eta Felix *Angiozarko itsua*. Igandero egoten zen soinujolea. Gerora, gramola jartzen hasi ziren. FERIA Nagusikoa izaten da Elgetako jai handiena.

23. Andra Marietan Eibarko eta Bergarako musika bandak

- **Erref:** ELG-031/029
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:59:57. **Bukatu:** 01:02:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Jende asko etortzen zen dantzara inguruetatik. Andra Mari egunean Bergarako musika banda eta San Roke egunean Eibarko etortzen ziren. Geroago hirugarren egunean Elorrioko txaranga ere etortzen zen. Eibarko "rebeldiak", ere etortzen ziren, musika banda ofizialetatik banandutako musikariak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-09-02

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com